

Leon Rak

Wewnętrzne uwarunkowania działalności organizacyjnej Sekcji Narciarskiej I Lwowskiego Klubu Sportowego „Czarni” w latach 1920–1939

Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna 14/2, 45-59

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Leon RAK*

Wewnętrzne uwarunkowania działalności organizacyjnej Sekcji Narciarskiej I Lwowskiego Klubu Sportowego „Czarni” w latach 1920–1939

Streszczenie

Pierwsze próby utworzenia sekcji narciarskiej w I LKS „Czarni” datuje się na 1912 rok. Do formalnego powstania Sekcji Narciarskiej doszło jednak dopiero 13 stycznia 1920 roku. Sekcję założono w oparciu na własnym statucie, a w 1923 roku przekształcono ją na sekcję regulaminową I LKS Czarni. SN Czarnych została utworzona przez działaczy, którzy jeszcze przed I wojną światową czynnie uprawiali narciarstwo w I LKS Czarni. Pierwszym prezesem sekcji został Bernard Rappaport; przez lata pełnił w niej różne funkcje, by w 1935 roku ponownie zostać wybranym prezesem. Wieloletnimi działaczami sekcji byli, m.in.: W. Fuchs-Dybowski, L. Pawłowski, Sz. Witkowski, Z. Rucker, T. Stobiecki, J. Jarzyna, L. Dudryk, A. Bischof. Kierunki działalności wyznaczone przez kolejne walne zebrania SN Czarnych były typowe dla działalności ówczesnych organizacji narciarskich. Organizowano szkolenia, wycieczki, zawody, prezentacje i odczyty. Przyjęcie SN Czarnych do Polskiego Związku Narciarskiego (PZN) w 1921 roku otworzyło drogę innym sekcjom narciarskim stowarzyszeń sportowych do członkostwa w PZN, a starania SN Czarnych o konsolidację lwowskich organizacji narciarskich dały początek istotnym zmianom organizacyjnym w PZN, jakim było utworzenie okręgów PZN.

Słowa kluczowe: towarzystwa narciarskie, lwowskie kluby sportowe, historia narciarstwa.

Wstęp

Pierwszy Lwowski Klub Sportowy „Czarni”¹ (dalej I LKS Czarni) to jedno z najstarszych polskich stowarzyszeń sportowych. Początkowo głównym celem stowarzyszenia było uprawianie piłki nożnej i lekkiej atletyki. Jednakże aktywność jego członków obejmowała wiele dyscyplin sportowych. Po zakończeniu

* Dr, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Wydział Pedagogiczny; l.rak@ajd.czyst.pl.

¹ Nazwa ta funkcjonowała od 1910 roku, wcześniej używano nazwy Pierwszy Lwowski Klub Piłki Nożnej.

I wojny światowej I LKS Czarni stał się klubem² wielosekcyjnym, osiągając liczące sukcesy w takich dyscyplinach, jak piłka nożna, narciarstwo czy hokej na lodzie. Do chwili obecnej nie powstała żadna praca opisująca całościowo dzieje tego stowarzyszenia. W literaturze można znaleźć nieliczne wzmianki o działalności I LKS Czarni, w których opisywano tylko wybrane wątki. O powstaniu I LKS Czarni i narciarskiej aktywności członków do roku 1914 pisał Zenobiusz Pręgowski³. O początkach działalności tego stowarzyszenia oraz dziejach sekcji piłki nożnej pisali też Andrzej Gowarzewski wraz ze współautorami⁴. W biuletynie informacyjnym „Remis”⁵ zamieszczono podstawowe dane dotyczące działalności I LKS Czarni oraz kilka zdjęć materiałów źródłowych⁶.

Celem niniejszej pracy było uzupełnienie wiedzy na temat działalności Sekcji Narciarskiej I LKS Czarni (dalej SN Czarnych) w latach jej funkcjonowania 1920–1939. Ze względu na ograniczoną objętość praca jest tylko przyczynkiem do szerszego opracowania tego tematu. Skoncentrowano się jedynie na próbie odpowiedzi na następujące pytania: Kto tworzył i zarządzał SN Czarnych? Jakie były cele działalności SN Czarnych formułowane przez Walne Zebrania Członków? Nie zajmowano się szczegółowo stopniem realizacji tych celów, pozostawiając to zagadnienie do odrębnego opracowania.

Podstawowymi źródłami wykorzystanymi w pracy były doniesienia lokalnej prasy. Przeanalizowano łącznie ponad 2000 numerów ukazujących się we Lwowie następujących dzienników: „Słowo Polskie” (roczniki 1920–1924, 1928–1934), „Wiek Nowy” (roczniki 1924–1928, 1939), „Kurjer Lwowski” (1935) i „Gazeta Lwowska” (roczniki 1935–1938). W pracy korzystano również z danych publikowanych w tygodniku „Przegląd Sportowy” (1921) oraz rocznikach i sprawozdaniach Polskiego Związku Narciarskiego. Pomocna okazała się literatura, zwłaszcza praca Agnieszki Biedrzyckiej *Kalendarium Lwowa 1918–1939*⁷ oraz wymienione wcześniej prace Pręgowskiego i Gowarzewskiego. Oparcie się w głównej mierze na materiałach prasowych wynikało z konieczności, nie znaleziono bowiem w polskich zasobach archiwalnych danych na temat działalności I LKS Czarni w latach 1920–1939. Autorowi udało się dotrzeć do rodziny Tadeusza Stobieckiego – jednego z wiceprezesów SN Czarnych. Dzięki temu uzyskano dostęp do cennych materiałów filmowych, zdjęć i pamiątek w postaci odznak i żetonów. Wśród pamiątek rodzinnych Stobieckich nie zachowały się jednak żadne materiały piśmienne czy drukowane. Z wyżej wymienionych powo-

² Zob. D. Dudek, *Pojęcie klubu sportowego*, „Studia Humanistyczne”, AWF Kraków, 2005, nr 5, s. 17–28.

³ Z. Pręgowski, *Dzieje narciarstwa polskiego do 1914 r.*, PTTK-Kraj, Warszawa 1994, s. 364–375.

⁴ A. Gowarzewski, *Lwów i Wilno w ekstraklasie, dzieje polskiego futbolu kresowego*, GiA, Katowice 1997, s. 59–82.

⁵ „Remis” biuletyn informacyjny Polskiego Klubu Kolekcjonerów Sportowych, 1998, nr 1, s. 17–31.

⁶ W biuletynie tym zamieszczono również bibliografię z zakresu piłki nożnej, w której wspomnianą działalność I LKS Czarni, zawierającą 4 pozycje oraz wspomnianą wyżej pracę Z. Pręgowskiego.

⁷ A. Biedrzycka, *Kalendarium Lwowa 1918–1939*, Universitas, Kraków 2012.

dów dane przedstawiane w pracy należy interpretować ostrożnie, wymagają one weryfikacji z wykorzystaniem innych źródeł – dane prasowe nie należą bowiem do najbardziej wiarygodnych.

Geneza I Lwowskiego Klubu Sportowego Czarni i aktywność narciarska jego członków do 1914 roku

Stowarzyszenie o nazwie Pierwszy Lwowski Klub Piłki Nożnej oficjalnie istniało od lipca 1908 roku, kiedy został zatwierdzony jego statut⁸. Początków działalności członków założycieli doszukiwano się wcześniej, bo już w roku 1903, kiedy grupa uczniów z I Szkoły Realnej we Lwowie założyła nieformalny klub o nazwie I Lwowski Klub Piłki Nożnej „Sława”. Szczegółowo działalność tej grupy uczniów do 1908 roku opisuje Zenobiusz Pręgowski⁹. Członkowie I LKS Czarni uprawiali nie tylko piłkę nożną, ale również inne dyscypliny, w tym narciarstwo. Część z nich należała również do powstałego w 1907 roku Karpackiego Towarzystwa Narciarzy¹⁰ (KTN). Do 1914 roku I LKS Czarni, pomimo że formalnie nie posiadał sekcji narciarskiej, podejmował działalność w tym zakresie. W okresie zimowym organizowano kursy nauki jazdy na nartach, wycieczki narciarskie w najbliższe okolice, próbowano współzawodnictwa w jeździe na nartach, startowano również w zawodach narciarskich organizowanych przez członków klubu oraz inne towarzystwa. Zawodnicy I LKS Czarni osiągnęli w tych zawodach bardzo dobre wyniki. Najbardziej znanymi z liczących się wyników narciarzami Czarnych byli: Józef Bizoń, Bernard Rappaport, Jan Jarzyna, Józef Kawecki, Stanisław Łuszczynski, Leszek Pawłowski i Jerzy (Georg) Scott¹¹.

Organizacja i kierunki działalności Sekcji Narciarzy I LKS Czarni w świetle uchwał walnych zebrań członków sekcji

Pierwsze próby utworzenia sekcji narciarskiej w I LKS Czarni datuje się na 1912 rok. Wówczas to walne zgromadzenie uchwaliło, aby nowy zarząd przystąpił do utworzenia sekcji narciarskiej. Zdaniem Pręgowskiego, do wybuchu I wojny światowej taka sekcja w łonie tego stowarzyszenia jednak nie powstała¹².

⁸ Z. Pręgowski, dz. cyt., s. 364.

⁹ Tamże.

¹⁰ Przed I wojną światową w zawodach narciarskich zawodnicy I LKS Czarni należący również do KTN mieli prawo występować w podwójnych barwach KTN-Czarni.

¹¹ Szczegółowe dane dotyczące osiągnięć członków I LKS Czarni oraz wyniki zawodów narciarskich organizowanych przez polskie towarzystwa narciarskie do 1914 roku – zob. Z. Pręgowski, dz. cyt., s. 457–468.

¹² Tamże, s. 373.

Pierwsze założycielskie Walne Zebranie Sekcji Narciarzy I LKS Czarni odbyło się 13 stycznia 1920 roku. Sekcję założono w oparciu o własny statut. Wybrano pierwszy zarząd sekcji. Prezesem został dr Bernard Rappaport, zastępcami prezesa por. dr Marian Bilor i dr Władysław Fuchs, sekretarzem ppor. Marian Zenon Moskwa, a skarbnikiem ppor. Tadeusz Kirchner. Do zarządu jako członkowie weszli również: dr Fuchs-Dybowka, Jadwiga Pawłowska, Tadeusz Pawłowski¹³, Adam Welichowski, Walerian Papius i Albert Waldman. Członkami komisji rewizyjnej zostali wybrani: inż. Longin Dudryk, por. Witold Wondrausch i Edward Jakubowiec. W ramach sekcji powołano też sąd rozjemczy, w składzie: dr Adolf Walenta, por. Juliusz Müller oraz ppor. Tadeusz Luft. W celu prowadzenia bieżącej działalności powołano „przodowników”, pełniących wówczas rolę instruktorów oraz przewodników wycieczek narciarskich, w osobach Władysława Wehrsteina i Jerzego Scotta¹⁴. W zarządzie sekcji jako delegat zarządu I LKS „Czarni” znalazł się naczelnik komisji sportowej klubu dr Henryk Landau. Wybrano też kronikarza, którym został Zygmunt Rucker¹⁵.

W czasie pierwszego zebrania sekcji podjęto szereg uchwał określających kierunek jej działalności w najbliższym okresie. Najważniejszą z nich była deklaracja przystąpienia do Polskiego Związku Narciarskiego (PZN). Postanowiono też zorganizować szereg imprez narciarskich, w tym: bieg na nartach na trasie Czartowska Skala – Park Kilińskiego, nazwany Memoriałem Szulakiewicza, kurs narciarski, bieg na nartach za koniem (skjöring), pod protektoratem ppłk. Kłobukowskiego – dowódcy 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, Memoriał Steiahausa oraz skoki narciarskie na własnej skoczni¹⁶. Uchwalono również wysłać w dniach 21 do 23 lutego do Zakopanego na zawody narciarskie o mistrzostwo Polski następujących narciarzy: Jarzynę, Pawłowskiego, Scotta, Welichowskiego, Rappaporta, Zagórskich, Wehrsteina¹⁷.

Kolejne walne zebranie SN Czarnych odbyło się 18 grudnia 1920 roku. Ustępującemu zarządowi podziękowano za pracę i udzielono absolutorium. Wybrano nowy zarząd. Prezesem został Stanisław Nowak, zastępcami prezesa mjr Lewicki (nie podano imienia) i dr W. Fuchs, sekretarką J. Pawłowska, skarbnikiem dr B. Rappaport, kronikarzem por. Stanisław Żmudziński, członkami zarządu: J. Scott, Elgin Scott, por. T. Kirchner, W. Zagórski i W. Bilor. Na przodowników powołano kpt. W. Wehrstaina, por. J. Pawłowskiego, J. Scotta i E. Scotta. Najistotniejszą uchwałą zebrania była decyzja w sprawie rozpoczęcia

¹³ Prawdopodobnie chodzi o Leszka Tadeusza Pawłowskiego.

¹⁴ Chodzi o Georga Scotta.

¹⁵ „Słowo Polskie” 1920, nr 46, s. 6.

¹⁶ Według doniesień „Słowa Polskiego” z 28.01.1920 roku sekcja posiadała wówczas własną skocznię narciarską we Lwowie znajdującą się na Diablej Górze (teren tzw. placu powystawowego), dysponowała też własnym schroniskiem w Sławsku (najprawdopodobniej wydzierżawiono niewielki budynek lub pokoje).

¹⁷ Tamże.

na wiosnę 1921 roku budowy własnego schroniska w Sławsku. W tym celu wybrano odrębną komisję, w skład której weszli: S. Nowak, radca Tychoniewicz, inż. Orlean, inż. Petelenz, kpt. Wehrstein, inż. Pietruszewicz. Uchwalono też, aby w sprawie budowy schroniska zwrócić się z prośbą o techniczną pomoc do radcy budowlanego Ludwika Christelbauera¹⁸. Oddelegowano por. W. Zagórskiego i S. Żmudzińskiego na Walne Zgromadzenie PZN¹⁹. Zjazd uchwalił wpisowe i składki członkowskie na sezon zimowy 1920/1921. Wysokość opłaty wpisowego wynosiła 4 marki, a składki członkowskie były uzależnione od statusu członka. Opłata dla członka zwyczajnego wynosiła 20 marek za sezon, a dla tzw. uczestników i szeregowych 10 marek. Uchwalono też wysokość opłat za korzystanie z miejsc noclegowych w obecnych schroniskach sekcji – 20 marek za dobę dla członków, 30 marek dla gości²⁰.

Sprawa budowy własnego schroniska w Sławsku została wprowadzona do porządku dziennego walnego zgromadzenia członków I LKS Czarni, zaplanowanego na wtorek 15 marca 1921 roku²¹.

Rok 1921 okazał się bardzo ważny w organizacji polskiego narciarstwa za sprawą działań podjętych przez zarząd SN Czarnych. Sekcja, zgodnie z uchwałą swojego pierwszego walnego zebrania, starała się o przyjęcie do PZN. Wniosek SN Czarnych był pierwszym wnioskiem, jaki został złożony do PZN przez sekcję narciarską stowarzyszenia, w którym wiodącą rolę przypisywano piłce nożnej. Pomimo tego, że do Związku należały sekcje narciarskie stowarzyszeń o szerszych celach niż uprawianie narciarstwa, jak Towarzystwa Tatrzańskie czy Akademickiego Związku Sportowego, to przyjęcie SN Czarnych w struktury PZN napotkało na spore problemy²². Sprawa przyjęcia tej Sekcji do PZN stała się przedmiotem dyskusji na łamach prasy. W „Przeglądzie Sportowym” z 6.08.1921 roku ukazał się artykuł na ten temat, w którym skomentowano istotę sporu następująco:

Najważniejsza wreszcie sprawa, którą ma rozstrzygnąć Walne Zgromadzenie PZN, sprawa zasadnicza pierwszej wagi, a mimo to odwlekana od 2 lat – to kwestia przyjmowania członków. Dotyczy ona sekcji narciarskich LKS „Czarni” (Lwów), BBSV (Biel-sko) i Warszawskiego Tow. Łyżw. Są to towarzystwa, zwłaszcza dwa pierwsze, stare i mające w swem gronie wybitnych narciarzy. Czarni uprawiają narciarstwo od 1904.

¹⁸ L. Christelbauer był wówczas wiceprezesem I LKS „Czarni”.

¹⁹ Ponieważ SN Czarnych nie była wówczas członkiem PZN, mogli oni uczestniczyć w obradach jedynie jako goście.

²⁰ „Słowo Polskie” 1920, nr 596, s. 4.

²¹ „Słowo Polskie” 1921, nr 118, s. 6.

²² W 1920 roku KTN podjęło uchwałę o zakazie startu w zawodach narciarskich grupie narciarzy należących do obydwu stowarzyszeń (KTN i I LKS Czarni) pod nazwą KTN-Czarni, co było bezpośrednim powodem zorganizowania SN Czarnych. Głównymi oponentami w przyjęciu SN Czarnych do PZN byli przedstawiciele KTN, którzy chcieli, by bardzo dobrzy narciarze z I LKS Czarni reprezentowali wyłącznie KTN – zob. „Narciarstwo Polskie”, t. 1, Kraków 1925, s. 73.

Mimo to Wydział Związku odmówił im przyjęcia, bez podania powodów, co właśnie wywołało przed ostatnim mistrzostwem w Zakopanem wśród sportowców żywe oburzenie. Na skutek stanowiska, zajętego przez większość towarzystw na Zjeździe Wielkanoconym, dopuszczono Czarnych do udziału w mistrzostwach. Faktem jest, że po wyłączeniu Czarnych stanęliby do zawodów prócz SN TT [Sekcja Narciarska Towarzystwa Tatrzańskiego – przyp. aut.], tylko 2 członków SN AZS i 1 członek TTN [Tatrzańskiego Towarzystwa Narciarzy – przyp. aut.]. Zawody wykazały, że narciarze „Czarnych” dorównują zupełnie Zakopiancom i znani są ogólnie jako pionierzy i mistrze tego sportu (Jarzyna, Pawłowski, Scott i inni). Dlaczego Wydział PZN zajmuje wobec Czarnych tak opozycyjne stanowisko, tego ani ja nie wiem, mimo że znam całą sprawę, ani Czarni, którzy mimo zapytań wyjaśnienia nie otrzymali. Bo przecież odpowiedzią nie można nazwać: „Wy jesteście footballistami, a nie narciarzami, a my w związku footballistów nie potrzebujemy”. Pomijając fakt, że football jako sport letni nie przeszkadza wcale zimowemu sportowi narciarskiemu, to stojąc na tem wielce «arostokratycznym» stanowisku, które oddziela sport narciarski od innych (dodać muszę, że sam jestem narciarzem) można wywołać w sporcie polskim niezdrową walkę poszczególnych gałęzi sportowych. I tak ludzie uprawiający narciarstwo nie mogliby być ani footballistami, ani lekkimi atletami, ani łyżwiarzami, cyklistami i.t.p. i naodwrot – czyli wykazałoby się, że Związek Narciarzy dąży do jednostronnego wychowania fizycznego, a już dawno jest rzeczą przesądzoną, że w ten sposób uprawiany sport jest szkodliwy i wadliwy. Ponieważ do Związku należeć może tylko stowarzyszenie mające jako cel narciarstwo turystyczne i sportowe, a SN Czarni odpowiada tym wymogom, nie widzę powodu nieprzyjęcia Czarnych lub Sekcji narciarzy innych Klubów Sportowych. Sądzę zaś, że nazwa nie gra roli w kwestii przyjęcia do ogólnopolskiego PZN. Wreszcie jedna uwaga. Ci którzy byli przeciw przyjęciu SN Czarni do PZN, powinni pamiętać, że tę sekcję tworzyli – pomijając zasługi tych ludzi jako obywateli i żołnierzy polskich – tak zasłużeni pionierzy narciarstwa jak śp. Kawecki Józef, bł. p. Steinhaus Władysław, dr St. Menda, J. Jarzyna, dr Rapaport, J. Bizoń – i że do niej obecnie należą i czynny udział biorą St. Nowak, założyciel BBSV mjr Lewicki, L. Pawłowski, J. Scott, W. Wernstein, dr W. Fuchs, kpt. Bilor i w.i.²³

PZN odpowiedział na zarzuty przedstawione w cytowanej wyżej notatce na łamach „Przeglądu Sportowego” z 21.09.1921 roku. Autorami sprostowania byli sekretarz PZN Zbigniew Drozdowski i prezes PZN Aleksander Bobkowski. Wyjaśniono, że o przyjęcie do PZN starała się jedynie SN Czarnych, inne stowarzyszenie nie składały w tym zakresie wniosków. SN Czarnych nie starała się o przyjęcie od 2 lat, albowiem Związek funkcjonował krócej niż 2 lata (formalnie od grudnia 1919 roku, jeśli za datę utworzenia Związku uznać termin tzw. spotkania założycielskiego). Ponadto sprawa wniosku SN Czarnych była ponownie rozpatrywana przez Zarząd Główny i nie została załatwiona odmownie, o czym poinformowano Zarząd LKS Czarnych. Zaprzeczono też, że Zarząd PZN dąży do jednostronnego wychowania fizycznego, a członkowie Związku posiadają w swych zarządach oraz w Zarządzie Głównym sportowców, którzy uprawiają czynnie różne gałęzie sportu²⁴.

²³ *O stosunkach w sporcie narciarskim*, „Przegląd Sportowy” 1921, nr 12, s. 3–4.

²⁴ *O stosunkach w sporcie narciarskim*, „Przegląd Sportowy” 1921, nr 16, s. 3–4.

W listopadzie 1921 roku o działalności SN Czarnych ponownie bardzo pozytywnie pisano w „Przeglądzie Sportowym”. Stanisław Faecher w artykule zatytułowanym *Nasze narciarstwo* o lwowskich narciarzach napisał:

[...] istniejąca natomiast przy lwowskich Czarnych Sekcja Narciarska rozwija się żywo i dzielnie, a członkowie jej niejednokrotnie zaznaczyli żywotność swego towarzystwa w szeregu zawodów. Dziwnym trafem na skutek pewnych przesądów w łonie PZN, sekcja ta nie jest jeszcze członkiem Związku, można jednak przypuszczać, że anormalny ten stosunek ulegnie pożądanej zmianie²⁵.

Ostatecznie sprawę przyjęcia SN Czarnych do PZN załatwiono podczas Walnego Zjazdu Delegatów PZN, jaki odbył się 20.11.1921 roku w Warszawie. „Przegląd Sportowy” relacjonował:

Dzięki dobrej woli delegatów wszystkich towarzystw sprawy sporne zostały załatwione w sposób zadowalający. Między innymi przyjęto do związku SN Czarnych kładąc tą uchwałą koniec długotrwałym nieporozumieniom w łonie Związku²⁶.

O szczegółach ponownie pisał S. Faecher:

Zjazd uciekł się jednak do bardzo dobrego sposobu, który polegał na tem, że obradował nad niemi wydzielony z łona zjazdu konwent seniorów. Uchwały konwentu, acz pozbawione mocy zostały przez późniejsze głosowania pełnego Zjazdu przyjęte²⁷.

Na zjeździe PZN przedstawiciel SN Czarnych rtm. A. Mryc został wybrany do Zarządu PZN na funkcję sekretarza²⁸.

17 grudnia 1921 roku odbyło się kolejne zwyczajne Walne Zebranie SN Czarnych²⁹. Po odczytaniu protokołu z ostatniego zebrania komisja rewizyjna przedstawiła sprawozdanie kasowe. Obrót w 1921 roku wyniósł 245 265 marek polskich (dalej mp). Saldo wpływów i wydatków z działalności sekcji było dodatnie i wyniosło 5609 mp. Sprawozdanie sportowe przedstawił dr Landau. Zarząd za najważniejsze w minionym roku uznał dwie sprawy: zakończone sukcesem starania o przyjęcie Sekcji do PZN i budowę własnego schroniska w Sławsku. Poinformowano członków, że zakupiono już grunt pod budowę schroniska i zwieziono część materiału budowlanego. Zaplanowano rozpoczęcie budowy schroniska wczesną wiosną oraz szybką budowę tak, aby już w lecie schronisko mogło służyć jako letnisko. Ustępującemu zarządowi udzielono absolutorium i przystąpiono do wyboru nowego, w skład którego weszli: ponownie S. Nowak jako prezes, mjr Lewicki i J. Jarzyna (wiceprezesa), dr B. Rappaport (sekretarz), Jan Rehman (skarbnik), S. Żmudziński (kronikarz), W. Wehrstein, L. Pawłowski i J. Scott (przodownicy) oraz członkowie zarządu por. W. Zagórski, dr

²⁵ *Nasze narciarstwo*, „Przegląd Sportowy” 1921, nr 12, s. 7.

²⁶ „Przegląd Sportowy” 1921, nr 28, s. 13.

²⁷ *Ze Zjazdu Polskiego Związku Narciarskiego*, „Przegląd Sportowy” 1921, nr 29, s. 13–14.

²⁸ „Słowo Polskie” 1921, nr 492, s. 7.

²⁹ Początkowo planowano to zebranie na 14 grudnia 1921 roku, patrz: „Słowo Polskie” 1921, nr 496, s. 7; 1921, nr 501, s. 7.

W. Fuchs, W. Świtalski, dr Z. Rucker i J. Pawłowska. W skład komisji rewizyjnej wybrano: inż. L. Dudryka, por. T. Lufta i dr. M. Moskwę. Na delegata do zarządu PZN zatwierdzono rtm. A. Mryca. W skład sądu rozjemczego weszli: kpt. M. Bilor, por. T. Kirchner i prof. E. Hapka. Zmieniła się forma członkostwa w Sekcji. Uchwalono bowiem wysokość składek dla członków zwyczajnych, w wysokości 500 mp rocznie, pojawiła się forma członka wspierającego – ze składką 3000 mp, oraz forma członka założyciela, którego jednorazowa składka wynosiła 10 000 mp. Następnie uchwalono wniosek mjr. Lewickiego o wybranie dwóch delegatów, którzy by wspólnie z delegatami innych towarzystw narciarskich starali się o ułatwienia kolejowe dla narciarzy. Nowemu zarządowi polecono opracowanie programu sportowego, urządzenie dwóch kursów narciarskich i wezwano do zajęcia się i otoczenia szczególną opieką młodzieży. Celem spopularyzowania narciarstwa zaplanowano również urządzenie wieczorów projekcyjnych, pogadanek i odczytów³⁰.

Nie udało się dotrzeć do szerszych informacji na temat problematyki omawianej na walnych zebraniach SN Czarnych w latach 1922–1923 oraz zmian personalnych w jej władzach. Wiadomo, że w roku 1922 odbyły się dwa takie zebrania Sekcji. Najpierw, 18 września 1922 roku zwołano nadzwyczajne walne zebranie członków, do lokalu klubowego przy ul. Jabłonowskich 34³¹. Drugie zwyczajne walne zebranie SN Czarnych miało odbyć się 24 października 1922 roku w lokalu przy ul. Rutowskiego 8³². W roku 1923 zwołano nadzwyczajne walne zebranie Sekcji na dzień 23 maja. Na porządku dziennym miała stanąć sprawa rozpoczętej już budowy schroniska w Sławsku³³, co wskazywało na problemy w realizacji planowanej wcześniej inwestycji³⁴. Z powodów formalnych przesunięto termin tego zebrania na dzień 1 czerwca³⁵. Kolejne w 1923 roku zwyczajne walne zebranie SN Czarnych zaplanowano na dzień 11 grudnia w lokalu klubu przy ul. Rutowskiego 8³⁶.

Sekretariat Sekcji pracował w latach 1922–1923 we wtorki i piątki w godzinach 7–8 wieczorem w lokalu klubu przy ul. Jabłonowskich 34. Do obowiązków sekretarza Sekcji należało przyjmowanie wpisów do Sekcji, wszelkich wpłat, zgłoszeń na kursy i wycieczki, zamówień noclegów w Sławsku oraz zamówień na narty zagraniczne lub przybory narciarskie³⁷.

Przedstawicielem SN Czarnych na walny zjazd delegatów PZN w 1922 roku, który odbył się w Krakowie 19 listopada, był dr Z. Rucker. Zjazd ten po-

³⁰ „Słowo Polskie” 1921, nr 503, s. 7.

³¹ „Słowo Polskie” 1922, nr 207, s. 5.

³² „Słowo Polskie” 1922, nr 241, s. 7.

³³ „Słowo Polskie” 1923, nr 136, s. 6.

³⁴ Budowa tego schroniska została zakończona dopiero w 1938 roku przez Ligę Popierania Turystyki, rozmach i wielkość inwestycji przerosła bowiem możliwości finansowe I WCKS „Czarni”, zob. „Turysta w Polsce” 1938, nr 3, s. 12.

³⁵ „Słowo Polskie” 1923, nr 140, s. 7.

³⁶ „Słowo Polskie” 1923, nr 329, s. 3.

³⁷ „Słowo Polskie” 1923, nr 352, s. 6.

nownie wybrał na sekretarza Związku przedstawiciela SN Czarnych rtm. A. Mryca³⁸. W październiku 1923 roku odbył się we Lwowie kolejny zjazd delegatów towarzystw narciarskich zgrupowanych w PZN, na którym A. Mryc został wybrany na stanowisko drugiego wiceprezesa PZN³⁹. Pełnił tę funkcję do 1925 roku⁴⁰.

Z danych dostępnych w lokalnej prasie, związanych z działalnością zarządu SN Czarnych w roku 1923, na uwagę zasługuje informacja o poświęceniu kamienia węgielnego pod „wspaniałe schronisko turystyczno-narciarskie, które stanie na własnym gruncie Czarnych w Sławsku”, co nastąpiło dopiero 24 czerwca 1923 roku w ramach rozpoczynających się uroczystości z okazji jubileuszu dwudziestolecia działalności I LKS „Czarni”⁴¹.

Z początkiem 1924 roku wiązało się ciekawe wydarzenie w lwowskim środowisku narciarskim. „Słowo Polskie” z 6 stycznia 1924 roku zamieściło wzmiankę zatytułowaną *Zjednoczone narciarzy lwowskich*, informując, że 3 stycznia odbyło się

[...] posiedzenie Wydziału międzyklubowego lwowskich towarzystw narciarskich, na którym postanowiono wydział ten zrobić stałym, wszystkie sprawy narciarstwa wschodnio-małopolskiego poddać jego kompetencji⁴².

Przewodniczącym tego „Wydziału” został inż. Jakubczyński z KTN, sekretarzem dr W. Fuchs z SN Czarnych, skarbnikiem T. Kuchar z sekcji narciarskiej lwowskiej Pogoni. Najpilniejszą sprawą dla nowej organizacji stało się uzyskanie zezwolenia na budowę skoczni we Lwowie⁴³. To połączenie sił lwowskiego środowiska narciarzy w celu uzyskania wspólnych korzyści było pierwowzorem późniejszych okręgów PZN⁴⁴.

W roku 1924 zorganizowano, podobnie jak w latach ubiegłych, dwa walne zebrania SN Czarnych. Nadzwyczajne walne zebranie członków SN Czarnych odbyło się 18 czerwca. Jednym z punktów porządku dziennego było: „przystąpienie SN I LKS Czarni jako Sekcji regulaminowej⁴⁵”. Chodziło o przekształcenie z sekcji o własnym statucie na sekcję regulaminową opartą na statucie I LKS Czarni⁴⁶. Podczas tego posiedzenia jego uczestnicy byli bardzo aktywni, zostało ono bowiem przerwane z powodu późnej pory. Dalszy ciąg obrad przeniesiono

³⁸ „Słowo Polskie” 1922, nr 279, s. 8.

³⁹ „Słowo Polskie” 1923, nr 279, s. 7.

⁴⁰ S. Faecher, *Założenie Polskiego Związku Narciarskiego i zarys I jego pięciolecia*, „Narciarstwo Polskie”, t. 1, s. 137.

⁴¹ „Słowo Polskie” 1923, nr 173, s. 7.

⁴² „Słowo Polskie” 1924, nr 5, s. 8.

⁴³ Tamże.

⁴⁴ Okręgi PZN powołano w 1926 roku, jednakże czynnie podjęły one pracę w końcu lat 20. XX wieku.

⁴⁵ „Słowo Polskie” 1924, nr 167, s. 8.

⁴⁶ Tamże.

na sobotę 28 czerwca⁴⁷. Dyskusja nad zmianą formy prawnej funkcjonowania Sekcji nie przyniosła rozstrzygnięcia i wrócono do tej sprawy w czasie dorocznego walnego zebrania, które odbyło się 30 października 1924 roku. Po przyjęciu sprawozdania zarządu za rok ubiegły i uchwaleniu absolutorium, przystąpiono ponownie do dyskusji nad przeistoczeniem Sekcji w oddział regulaminowy I LKS „Czarni”. Po dyskusji zapadła jednomyślna uchwała, by Sekcja działała jako oddział regulaminowy, a nie jako odrębne towarzystwo. Następnie wybrano nowy zarząd. Przewodniczącym został Artur Bischof, zastępcami dr Henryk Korowicz i mjr dr W. Fuchs, sekretarzem dr Z. Rucker, a skarbnikiem inż. L. Dudryk. Funkcję kapitana sportowego powierzono Leszkowi Pawłowskiemu, kronikarza – dr. B. Rappaportowi, a gospodarza – Franciszkowi Kawie. Jako najważniejsze zadanie na bieżący okres wysunięto sprawę wykończenia schroniska w Sławsku. Pojawiły się również nowe, wcześniej nieprecyzowane, cele w działalności SN Czarnych. Postanowiono wzmocnić starania w celu uruchomienia skoczni narciarskiej na Żelaznej Wodzie we Lwowie i wybudowania drugiej w Sławsku. Zapewniono członkom, a zwłaszcza zawodnikom, stałą poradę i nadzór lekarski. Wyłoniono specjalny komitet w celu opracowania historii Sekcji⁴⁸. W końcu roku 1924 SN Czarnych zaczęła urzędować w nowym lokalu mieszczącym się przy ulicy Zielonej 1-57. Dla użytku członków oddane zostały w lokalu Sekcji pisma sportowe i narciarskie krajowe i zagraniczne oraz książki o narciarstwie. Sekcja zamówiła własne odznaki, które można było nabywać od końca 1924 roku⁴⁹.

W 1925 roku zwyczajne walne zebranie SN Czarnych odbyło się 4 listopada⁵⁰. Ze sprawozdania zarządu Sekcji wynikało, że pomimo niekorzystnych warunków śniegowych w ubiegłym sezonie zimowym zwerbowano 55 nowych członków. Po udzieleniu ustępującemu zarządowi absolutorium wybrano do nowego zarządu ponownie A. Bischofa jako prezesa, zastępcami prezesa zostali A. Uwiera i dr W. Dybowski, sekretarzem M. Linhardt-Lenartowski, gospodarzem i skarbnikiem inż. L. Dudryk, kapitanem L. Pawłowski. Do zarządu weszli również prof. Antoni Markowski, dr B. Rappaport i dr Zygmunt Rucker. Nowy zarząd przedstawił plan działalności na sezon 1925/1926, który był kontynuacją dotychczasowych działań⁵¹. Sekretariat SN ponownie przeniesiono do lokalu klubowego przy ul. Rutowskiego 8⁵².

W kolejnym roku w zarządzaniu SN Czarnych zaszły tylko niewielkie zmiany. Walne zgromadzenie Sekcji odbyło się 22 listopada 1926 roku. Prezes oraz jego zastępcy pozostali na swoich funkcjach, sekretarką została W. Sołtysikó-

⁴⁷ „Słowo Polskie” 1924, nr 176, s. 8.

⁴⁸ „Wiek Nowy” 1924, nr 7028, s. 10.

⁴⁹ „Wiek Nowy” 1924, nr 7040, s. 11.

⁵⁰ „Wiek Nowy” 1925, nr 7301, s. 12.

⁵¹ „Wiek Nowy” 1925, nr 7334, s. 11.

⁵² „Wiek Nowy” 1925, nr 7340, s. 11–12.

na, skarbnikiem Tadeusz Stobiecki, Szczepan Witkowski został gospodarzem i kapitanem sportowym, a inż. Longin Dudryk członkiem zarządu. Zamierzeniem władz Sekcji było położenie nacisku na ścisłą współpracę z powstającym Okręgowym Związkiem Narciarskim i wykorzystanie okręgowego kursu narciarskiego, pod kierownictwem Torleifa Aasa, którego zarząd gł. PZN przydzielił dla Lwowa w styczniu 1927 roku⁵³.

Rok 1927 rozpoczął się ważnym dla SN Czarnych wydarzeniem. Sekcja ukończyła budowę nowej wielkiej skoczni narciarskiej w Sławsku. Jak donosiła codzienna prasa: „Skocznia przedstawia się nader okazale i jak wykazały skoki próbne umożliwi oddawanie skoków ok. 30 metrowych”⁵⁴. Doroczne walne zebranie Sekcji odbyło się 28 listopada 1927 roku, podczas którego zmieniono zarząd Sekcji. Prezesem wybrano Antoniego Uwierę, wiceprezesami dyr. A. Bischofa, mjr. Dybowskiego i dr. Z. Ruckera. Przewodnikiem został prof. A. Markowski, sekretarzem i skarbnikiem T. Stobiecki. Kapitanem sportowym i gospodarzem pozostał Sz. Witkowski. Członkami zarządu zostali też inż. L. Dudryk, inż. Zboril, dr Rappaport, Janusz Walczak, J. Jarzyna, L. Pawłowski⁵⁵. Na porządku dziennym stały, m.in.: sprawa obchodu jubileuszu 25-lecia istnienia klubu, jubileuszowych zawodów o mistrzostwo Lwowa oraz nowego schroniska, które ciągle było w fazie budowy⁵⁶.

Artur Bischof po rocznej przerwie ponownie został prezesem SN Czarnych, wybrany przez delegatów zwyczajnego walnego zebrania Sekcji, które odbyło się 30 listopada 1928 roku. Do zarządu na rok 1928/1929 wybrano też T. Stobieckiego na funkcję wiceprezesa, sekretarzem został Felicjan Połturak, skarbnikiem Leopold Połturak. Szczepan Witkowski ponownie został kapitanem sportowym i gospodarzem. Przewodnikiem pozostał prof. Antoni Markowski, lecz przydzielono mu zastępców, w osobach Jana Zienkowicza i Stanisława Czernego. Kronikarzem Sekcji został J. Walczak, a członkami zarządu inż. L. Dudryk i kpt. Kolanowski⁵⁷.

Sezon narciarski 1929/1930 wniósł kolejne zmiany w zarządzaniu SN Czarnych. Walne zebranie Sekcji odbyło się 27 listopada 1929 roku, wybrano nowy zarząd w składzie: prezes – mjr dr W. Dybowski, pierwszy wiceprezes – mjr J. Kolanowski, drugi wiceprezes – dr B. Rappaport, trzeci wiceprezes – Sz. Witkowski, sekretarz – por. Aleksander Krywald, skarbnik – Roman Malczyński, kierownik sportowy – J. Walczak, członkowie zarządu: dr Z. Rucker, prof. A. Markowski, prof. Mieczysław Łopuszański, T. Stobiecki⁵⁸.

Kolejne dane dotyczące składu władz SN Czarnych, jakie udało się znaleźć, dotyczą sezonu 1931/1932. Walne zebranie Sekcji odbyło się 1 grudnia 1931 ro-

⁵³ „Wiek Nowy” 1926, nr 7645, s. 12.

⁵⁴ „Wiek Nowy” 1927, nr 7662, s. 12.

⁵⁵ „Wiek Nowy” 1927, nr 7939, s. 8.

⁵⁶ „Wiek Nowy” 1927, nr 7926, s. 11.

⁵⁷ „Wiek Nowy” 1928, nr 8240, s. 14.

⁵⁸ „Słowo Polskie” 1929, nr 335, s. 9.

ku⁵⁹. Wybrano nowe władze: prezes dr B. Rappaport, wiceprezesa – inż. Tadeusz Stobiecki i Roman Malczyński, skarbnik – Jadwiga Wowkonowicz, sekretarz – Ryszard Rodzynekiewicz, kapitan sportowy – Janusz Walczak, kronikarz – Tadeusz Wowkonowicz, członkowie Zarządu – Adam Ralski, Szczepan Witkowski, Kozakowa, Jerzy Jurkowski, Tadeusz Szkielski⁶⁰.

Ostatnie dane odnoszące się do składu władz SN Czarnych, jakie udało się odnaleźć, dotyczą sezonu 1935/1936. W dniu 13 grudnia 1935 roku odbyło się doroczne walne zebranie Sekcji. „Gazeta Lwowska” podała jedynie nazwiska prezesa, wiceprezesa i sekretarza Sekcji. Prezesem pozostawał dr B. Rappaport, wiceprezesem w dalszym ciągu był inż. T. Stobiecki, a sekretarzem Szenderowicz (nie podano imienia). W czasie tego zebrania: „omówiono tegoroczny program i postanowiono obsadzić wszystkie ważniejsze zawody, oraz zorganizować kursy, obozy zaprawy turystycznej we Lwowie, jak i na terenach poza lwowskich.”⁶¹. Tak przedstawiony plan pracy wskazywał na typową dla charakteru sekcji narciarskich aktywność.

W 1936 roku I Lwowski Klub Sportowy przeszedł reorganizację. W lokalnej prasie podano, że: „W kasynie garnizonowym we Lwowie odbyła się ... konferencja prasowa, na której płk Bittner, prezes L.K.S. «Czarni» podał do wiadomości, że klub ten został zreorganizowany i z dniem 1 listopada b.r. rozpoczyna swą działalność jako I Lwowski Wojskowo-Cywilny Klub Sportowy Czarni. Reorganizacja klubu poprzedzona została sanacją finansową⁶²”. Po reorganizacji klubu, SN Czarnych w dalszym ciągu prowadziła swoją działalność – do września 1939 roku. W sprawozdaniu PZN z 1939 roku Sekcja występowała na liście członków pod numerem 5⁶³ i liczyła 290 osób. Pod względem liczebności członków zajmowała 3 miejsce wśród lwowskich (na 18 organizacji zrzeszonych wówczas w PZN) i 19 miejsce (na 273 organizacje) wśród wszystkich organizacji narciarskich, jakie zrzeszone były wówczas w PZN⁶⁴.

Zakończenie

SN Czarnych została utworzona w 1920 roku przez działaczy, którzy jeszcze przed I wojną światową czynnie uprawiali narciarstwo w I LKS Czarni. Odgrywali oni w czasie 19 lat funkcjonowania Sekcji znaczącą rolę. Przykładem był Bernard Rappaport, którego wymieniano wśród uczestników zawodów narciarskich do 1914 roku⁶⁵, a w 1920 roku został wybrany pierwszym prezesem Sekcji, przez lata pełnił różne funkcje, by w 1935 roku ponownie zostać wybranym

⁵⁹ „Słowo Polskie” 1931, nr 329, s. 4.

⁶⁰ „Słowo Polskie” 1931, nr 333, s. 9.

⁶¹ „Gazeta Lwowska” 1935, nr 289, s. 2.

⁶² „Gazeta Lwowska” 1936, nr 227, s. 2.

⁶³ Numer na liście towarzyszy zrzeszonych w PZN wiązał się z kolejnością przyjęcia do Związku.

⁶⁴ PZN, *Sprawozdanie z działalności za sezony 1937–1939*, Kraków 1939, s. 12.

⁶⁵ Z. Pręgowski, dz. cyt. s. 457–468.

prezesem. Do tego grona działaczy-narciarzy należeli również: L. Pawłowski, bracia Elgin i Jerzy Scottowie, W. Świtalski, Sz. Witkowski czy W. Zagórski. Wieloletnimi działaczami Sekcji byli, m.in.: W. Fuchs-Dybowski, L. Pawłowski, Sz. Witkowski, Z. Rucker, T. Stobiecki, J. Jarzyna, L. Dudryk, A. Bischof.

Wśród członków władz Sekcji, których udało się zidentyfikować, znalazły się 3 osoby z tytułem profesora (M. Łopuszański, A. Markowski i E. Hapka), 8 z tytułem doktora, 6 z tytułem inżyniera i 16 oficerów Wojska Polskiego. Aktywnymi członkami Sekcji byli znani lekarze, jak: dr W. Fuchs-Dybowski, jeden z twórców polskiej medycyny sportowej, czy prof. A. Markowski, znakomity anatom, prekursor stosowania aparatów rentgenowskich w anatomii, członek wielu prestiżowych organizacji lekarskich⁶⁶. Lekarzem był również Bernard Rappaport⁶⁷. W zarządzie znajdowali się również przedsiębiorcy, jak: bracia Scottowie⁶⁸, L. Pawłowski⁶⁹ czy A. Uwiera⁷⁰. W skład zarządu Sekcji wchodził znani sportowcy-narciarze, jak wspomniany już wcześniej L. Pawłowski, czy najbardziej utytułowany z członków Sekcji – Sz. Witkowski, medalista narciarskich mistrzostw Polski (NMP), reprezentant Polski w narciarstwie i olimpijczyk. Krótco w SN Czarnych pełnił funkcję kronikarza Tadeusz Wowkonowicz⁷¹, wychowanek SN Czarnych, w końcu lat 30. XX wieku reprezentował Sekcję Narciarską „Wisły” Zakopane, złoty medalista NMP w biegach sztafetowych, reprezentant Polski w FIS w 1939 roku⁷².

Kierunki działalności wyznaczane przez kolejne walne zebrania SN Czarnych były typowe dla działalności ówczesnych organizacji narciarskich. Oprócz organizacji szkoleń, wycieczek, zawodów, prezentacji i odczytów dało się zauważyć jeszcze takie obszary aktywności, które do typowych nie należały. Zaliczyć do nich można prekursorskie starania o przyjęcie Sekcji do PZN, zabiegi

⁶⁶ Zob. Internetowy Polski Słownik Biograficzny: <http://www.ipsb.nina.gov.pl/index.php/a/jozef-antoni-markowski> [stan z 4.09.2015].

⁶⁷ Dr nauk medycznych, chirurg-urolog, zob. „Słowo Polskie” 1931, nr 218, s. 6.

⁶⁸ Synowie Elgina Scotta seniora, który z grupą szkockich Kanadyjczyków wiertaczy wyjechał do Galicji, by tam poszukiwać ropy naftowej. Elgin senior poślubił Polkę, Karolę Ludwig. Mieli oni pięcioro dzieci, wśród nich Jerzego (Georga) i Elgina juniora. Na początku XX wieku rodzina Scottów zamieszkała we Lwowie, a dzieci uczyły się w I Gimnazjum Realnym. W czasie inwazji ukraińskiej na Lwów w 1918 roku Jerzy i Elgin uciekli z domu, by walczyć o Lwów. Elgin był jednym z pierwszych Obrońców Lwowa w 1918 roku, a po uwolnieniu miasta wszedł do dywizjonu kawalerii lwowskiej „Wilków”, walczył pod Zadwórzem. Po zakończeniu wojny Jerzy założył z Leszkiem Pawłowskim sklep sportowy, a Elgin wyjechał z żoną do Trynidadu, zob. Internet: <http://www.cracovia-leopolis.pl/index.php?pokaz=sylwetki&id=1898> [stan z 4.09.2015].

⁶⁹ Leszek Tadeusz Pawłowski, jeden z pierwszych polskich skoczków narciarskich, lekkoatleta, piłkarz, cyklista. Prowadził we Lwowie z Jerzym Scottem sklep sportowy „Pawłowski-Scott”.

⁷⁰ A. Uwiera był od 1920 roku właścicielem Hotelu Europejskiego we Lwowie, zob. P. Włodek, A. Kulewski, *Lwów. Przewodnik*, Wyd. Rewasz, Pruszków 2006, s. 118.

⁷¹ Siostra Tadeusza, Jadwiga, pełniła w tym czasie funkcję skarbnika.

⁷² Na podstawie materiałów z wystawy „Ze Lwowa do Chamonix – działalność Tadeusza Wowkonowicza”, Muzeum Narciarstwa w Cieklinie 2012.

związane z budową własnego schroniska w Sławsku, budowę skoczni narciarskiej czy czynny udział w konsolidacji lwowskich organizacji narciarskich. Przyjęcie SN Czarnych do PZN otworzyło drogę innym sekcjom narciarskim stowarzyszeń sportowych do członkostwa w PZN, a konsolidacja lwowskich organizacji narciarskich dała początek istotnym zmianom organizacyjnym w PZN, jakim było utworzenie okręgów PZN.

Aby odpowiedzieć na pytanie, w jakim stopniu wszystkie cele SN Czarnych zostały zrealizowane, trzeba podjąć szersze badania źródłowe. Jednakże, na podstawie zgromadzonych w tej pracy danych, można już sformułować tezę, że działalność SN Czarnych wniosła istotny, a w niektórych sprawach kluczowy wkład w rozwój polskiego narciarstwa w Polsce w okresie międzywojennym.

Bibliografia

A. Źródła

I. Źródła drukowane

„Remis” biuletyn informacyjny Polskiego Klubu Kolekcjonerów Sportowych, 1998, nr 1.

PZN, *Sprawozdanie z działalności za sezony 1937–1939*, Kraków 1939.

II. Prasa

„Gazeta Lwowska” 1935, 1936.

„Narciarstwo Polskie”, t. 1, Kraków 1925.

„Przegląd Sportowy” 1921.

„Słowo Polskie” 1920–1924, 1929, 1931.

„Turysta w Polsce” 1938.

„Wiek Nowy” 1924–1927.

III. Źródła internetowe

Cracovia Leopoldis: <http://www.cracovia-leopolis.pl/index.php?pokaz=sylwetki&id=1898> [stan z 4.09.2015].

Internetowy Polski Słownik Biograficzny: <http://www.ipsb.nina.gov.pl/index.php/a/jozef-antoni-markowski> [stan z 4.09.2015].

B. Literatura

Biedrzycka A., *Kalendarium Lwowa 1918–1939*, Universitas, Kraków 2012.

Dudek D., *Pojęcie klubu sportowego*, „Studia Humanistyczne”, AWF Kraków 2005, nr 5, s. 17–28.

Gowarzewski A., *Lwów i Wilno w ekstraklasie, dzieje polskiego futbolu kresowego*, Katowice 1997.

- Janicki J., *Ni ma jak Lwów. Krótki przewodnik po Lwowie*, Warszawa 1990.
- Michalski Cz., *Życie sportowe miasta Lwowa w pierwszym dwudziestoleciu ubiegłego wieku*, [w:] R. Wasztyl (red.), *Polska kultura fizyczna w czasach zaborów i Drugiej Rzeczypospolitej*, „Zeszyty Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie”, nr 85, Wydanie specjalne, Kraków 2002, s. 167–176.
- Pręgowski Z., *Dzieje narciarstwa polskiego do 1914 r.*, Warszawa 1994.
- Włodek P., Kulewski A., *Lwów. Przewodnik*, Pruszków 2006.
- Zaborniak S., *Kultura fizyczna ludności ukraińskiej na ziemiach polskich (1868–1939)*, Rzeszów 2007.
- Zaborniak S., *Skoki narciarskie w Polsce w latach 1907–1939*, Rzeszów – Krosno 2013.

Personal strand of the organizational activity of the Ski Section in the First Sports Club of Lviv “Czarni” in 1920–1939

Abstract

The First Sports Club of Lviv “Czarni” (I SCL “Czarni”) was founded by Polish before the I War World. The main aim of activity its members was football. Therefore they practised many sports. Skiing was one of most popular. First attempts to establish a ski section in the I SCL were made in 1912 . However, it was not until the 13th of January 1920 that the Ski Section was formally set up on the grounds of the standalone statute and not until 1923 that it was transformed into the statutory section of the I SCL “Czarni”. The Ski Section was formed by those members of the I SCL who did skiing actively before World War I. The first member who became the president of the section was Robert Rappaport. He was reelected as president in 1935 after performing many different functions in the section. The longstanding activists of the Ski Section were also, among others: W. Fuchs-Dybowski, L. Pawłowski, Sz. Witkowski, Z. Rucker, T. Stobiecki, J. Jarzyna, L. Dudryk and A. Bischof. The goals successively set by the Ski Section general meetings were typical for ski clubs of that time. They included: organization of training courses, excursions, ski competition, presentations and lectures. In 1921 the Ski Section of I SCL “Czarni” was included in Polish Ski Federation, enabling other ski sections of sports clubs to be a member of it as well. What is more, the Ski Section's efforts to consolidate ski clubs of Lviv led to as important organizational change of Polish Ski Federation as formation of Polish Ski Federation districts.

Keywords: ski clubs, ski clubs of Lviv, history of skiing.